

nohospodárstvo a prvoprodukcii, ktorú je potrebné vidieť v zásobovaní škôl, školských zariadení a zariadení pre seniorov, keďže práve samosprávy sú ich najväčším zriaďovateľom. V nadväznosti na to nemožno opomenúť potravinové púšte, teda súbory obcí, v ktorých ľudia nemajú prístup k základným potravinám.

Cestovný ruch predstavuje ďalší okruh, ktorý spája potenciál prírody, kultúrnej jedinečnosti a historických benefitov. Počnúc prevádzkovaním ubytovacích zariadení, a končiac umiestňovaním lokálnej produkcie na trhu, smerom k domácim obyvateľom, ale aj turistom a návštevníkom, s prihladením na podporné činnosti, akou je napríklad prevádzkovanie práčovní, a pod. Práve príklady dobrej praxe môžu umocniť ďalší rozvoj, činnosti a nové impulzy pre etablovanie sa na lokálnom trhu v prostredí samospráv.

Práve v týchto intenciách sa sociálna ekonomika v samospráve ukazuje ako mimoriadne atraktívny priestor na realizáciu ekonomických činností so sociálnymi aspektami. Priestor sociálnej ekonomiky sa pritom nemusí výlučne viazať na lokálne prostredie reprezentované mestami a obcami, ale aj na regionálnu úroveň, kde je pôsobnosť zverená samosprávnym krajom. Na základe uvedeného je možné konštatovať, že ide o agendu, ktorá dokáže oslovíť veľkú skupinu z viac ako 2 900 samospráv, ale aj v prostredí ôsmich vyšších územných celkov.

Lokálny trh posúva svoje hranice aj v závislosti od miery medziobecnej spolupráce, od intenzity kooperácie samospráv, respektíve participácie sociálno-ekonomických aktérov pri zabezpečovaní tovarov a služieb pre viac ako jednu samosprávu. Takto vymedzené ekonomické prostredie, ktoré skĺbi hospodárske činnosti so sociálnym hľadiskom, dáva priestor na všeobecne prospešný prínos pre rozvoj sociálnej ekonomiky, ktorý bude realizovaný s cieľom zabezpečiť verejnoprospešné činnosti a ďalšie aktivity sledujúce produkciu, zamestnanosť, obsluhu územia, dostupnosť tovarov a služieb a garantujúce udržateľnosť ekonomických aktivít či trendov:

- Spoločné verejné obstarávania, ktoré kladú dôraz aj na sociálne aspekty,
- Aktualizácia strategických dokumentov, ktoré sa sústreďujú na to, aby definované ciele boli dosahované za aktívnej účasti všetkých sociálno-ekonomických aktérov v samospráve,
- Združené investície ako nevyhnutnosť spájania voľných finančných prostriedkov pre podporu investičných a kapitálových aktivít.

Práve sociálna ekonomika je z tohto uhla pohľadu investičná príležitosť, od ktorej závisí kreovanie lokálnej hospodárskej politiky s výraznými pozitívnymi zásahmi samospráv.

5. Od aktívnych komunít k silným regiónom

Potenciál sociálnej ekonomiky a formovanie lokálnej hospodárskej politiky na Slovensku je mimoriadne dôležité. Doterajšie príklady, ekonomický vývoj, nevyhnutná modernizácia samospráv a fakt, že mestá, obce a samosprávne kraje sú dynamické komunity ovplyvňujúce mimoriadne veľa životných situácií ľudí dokazujú, že v prípade lokálnej hospodárskej politiky sa jedná o agendu so všeobecným prínosom na pomerne dlhé obdobie. O to viac je potrebné ju aktívne formovať a zhodnocovať ponúkané príležitosti.

Slovensko má silný potenciál rozvoja, a to od aktívnych komunít až po podporu ich aktivít, dokonca výrazne viac než doposiaľ. Slovensko je krajina regiónov, a preto je viac ako isté, že od podpory aktívnych komunít závisí budovanie silných regiónov, ktoré by mali byť cieľom každého zodpovedného politika, a zodpovednou ponukou modernej sociálnej demokracie pre ľudí žijúcich v regiónoch.

www.institutsd.sk

facebook.com/institutsocdem
instagram.com/institutsocdem

Lokálna hospodárska politika

Šanca pre rozvoj regiónov

ISD INŠTITÚT sociálnej DEMOKRACIE
ČLOVEK JE NAJVVYŠŠIA HODNOTA SPOLOČNOSTI

1. Lokálna hospodárska politika

Každý región, bez ohľadu na to, či ho budeme ohraničovať mikroregiónom, historickým regiónom, alebo mantinelmi vyššieho územného celku, predstavuje trh, ktorý však nie je iba o dopyte a ponuke, ale aj o tom, ako zabezpečiť obslužnosť územia, ako garantovať dostupnosť verejných služieb, ako využívať všetok jeho potenciál. Miestna územná samospráva, a podobne aj regionálna samospráva je základná ekonomická, hospodárska, a tiež sociálna jednotka, ktorá vo výraznej miere determinuje podnikateľskú činnosť na svojom území a zabezpečuje širokú paletu verejnoprospešných činností. Príkladom sú úkony súvisiace s riadnym hospodárením s hnutelným a nehnuteľným majetkom obce a s majetkom vo vlastníctve štátu prenechaným obci do užívania. Zároveň vydáva záväzné stanoviská k investičnej činnosti v obci, zabezpečuje výstavbu a údržbu a vykonáva správu miestnych komunikácií, verejných priestranstiev, obecného cintorína, kultúrnych, športových a ďalších obecných zariadení, kultúrnych pamiatok, pamiatkových území a pamätihodností obce. Netreba zabúdať na to, že zabezpečuje verejnoprospešné služby, najmä nakladanie s komunálnym odpadom a drobným stavebným odpadom, zodpovedá za udržiavanie čistoty, správu a údržbu verejnej zelene a verejného osvetlenia, zásobovanie vodou, odvádzanie odpadových vôd, nakladanie s odpadovými vodami zo žump a miestnu verejnú dopravu.

Je zároveň najväčším zriaďovateľom škôl, školských zariadení, kultúrnych inštitúcií a tiež napríklad zariadení v oblasti sociálnych služieb. Tiež spravuje pomerne veľa nebytových priestorov a v prípade miest a obcí to platí aj o nájomných bytoch. To všetko znásobuje význam lokálnej hospodárskej politiky a samosprávy ako jej architekta.

2. Zdieľanie ako základné východisko pre efektívnosť a udržateľnosť

Z takmer 2 990 samospráv tvoria obce do 3 000 obyvateľov 2661 obcí, celkovo 1 134 obcí má počet obyvateľov do 500. Dokonca zo 141 miest má iba 9 z nich viac ako 50 000 obyvateľov. To na jednej strane znásobuje črtu Slovenska ako typicky vidieckej krajiny, na druhej strane to poukazuje na výraznú potrebu podpory medziobecnej spolupráce, v rámci ktorej je zdieľanie mimoriadne dôležitou hodnotou. Zdieľaná ekonomika si postupne získava priaznivcov a vyvoláva tlak na opatrenia, ktoré majú vymedziť deliacu čiaru medzi spoluprácou a pravidlami klasického ekonomického trhu. Od princípov zdieľanej ekonomiky nie je ďaleko k zdieľanej samospráve.

Schopnosť spolupracovať je prirodzeným prejavom zodpovednosti. Práve preto je potrebné zamerať sa popri zdieľanej ekonomike aj na možnosti tzv. zdieľanej samosprávy. Na podporu ich vnútorného potenciálu, ktorý nie je malý, ale je častokrát zanedbávaný. Zdieľanie poznatkov, snaha o získanie ekonomickej sily, rast pracovných príležitostí a využitie vlastných benefitov, ktoré umožnia návrat perspektív do prihraničia, do periférnych kútov Slovenska, sú výzvy, ktorým sa nevyhnu mestá, obce, ani ich obyvatelia.

Problémom zdieľanej samosprávy je najmä fakt, že chýba jasná podpora takéhoto úsilia. Absentuje podpora investícií do komunálnych podnikov, ktorých aktivity by sa mohli rozšíriť na susedné samosprávy. Slovensko potrebuje aktívnejšiu motiváciu samospráv spolupracovať na novom trhu, na báze mikroregiónov, ktoré keď sa začnú spájať na výkon konkrétnych verejnoprospešných činností, následne budú pripravené modernizovať územie koncepčnými nástrojmi a inováciami. Napríklad agendou inteligentných riešení, známou ako "smart", využitím vidieckeho charakteru územia nielen na cestovný ruch či agroturistiku, ale aj pre produkciu zeleniny do siete svojich škôl a sociálnych zariadení, prípadne na alternatívne zdroje energieí.

Lokálnu hospodársku politiku nemožno vymedziť spôsobom, že mestá a obce sú správcami a zároveň platcami daní, schvaľujú územné plány a otváracie hodiny prevádzok. Je potrebné ju vnímať v malých a stredných podnikoch s majetkovou účasťou samospráv, ktoré sa orientujú na služby, a nie na pre rozdeľovanie zisku. Mikroregión postavený na detailnom poznaní územia dokáže viac ako každá samospráva samostatne. Zdieľaná samospráva na jednej strane rešpektuje integritu mikroregiónu, a zároveň ho otvára potrebnej modernizácii a požiadavkám nového komunálneho manažmentu, v ktorom by kvalita verejnoprospešných služieb mala byť najvyššou zdieľanou hodnotou.

3. Sociálna ekonomika a spoločenská zodpovednosť

Sociálna ekonomika predstavuje v prostredí komunálnej a regionálnej samosprávy investičnú príležitosť s mimoriadne prínosnými sociálnymi aspektami. Jej správne nastavenie dokáže reflektovať na zlyhanie trhu, absenciu vyrovnávacích či kompenzačných nástrojov, ale aj flexibilné nastavenie mechanizmov udržateľnosti s významným sociálnym zacielením udržateľných riešení. To všetko naznačuje prínos sociálnej ekonomiky pre mestá, obce, samosprávne kraje a obyvateľov.

Sociálna ekonomika nepredstavuje hospodársku konkurenciu ostatným aktérom na trhu, ale skôr je potrebné vnímať ju ako podpornú alternatívu, ktorá výkonom ekonomickej činnosti sleduje najmä sociálne ciele. Sociálna ekonomika je kombináciou trhových princípov so sociálnymi aspektami, ktoré majú potenciál skrz udržateľnosť aktivít využiť schopnosť samosprávy pôsobiť v regulovanom trhovom prostredí a vo vymedzených oblastiach podnikania.

Klasické „ekonomické rozhranie“ trhu je spravidla vnímané dopytom a ponukou, ktorých výsledkom je rovnováha spravovaná doručením produktov, či už v podobe tovarov alebo služieb konečným spotrebiteľom. Dlhodobu však sledujeme, že rovnováha medzi dopytom a ponukou je limitovaná ďalšími ekonomickými kategória-

mi, ktoré spôsobujú výkyvy ekonomického trhu v lokálnom prostredí, napríklad ekonomickou neudržateľnosťou maloobchodných predajní potravín v malých obciach.

Z hľadiska miestnej územnej samosprávy preto nie je potrebné primárne definovať, či vymedziť lokálny trh a jeho ekonomické procesy, ale reflektovať na verejnoprospešné činnosti uvedené v zákone o obecnom zriadení, brať do úvahy aj zákon o majetku obcí, a pritom skíbiť ostatnú legislatívu týkajúcu sa sociálnej ekonomiky s doterajšími skúsenosťami z aplikačnej praxe a formulovať závery s odporúčaniami, ktoré podporia rozvoj sociálnej ekonomiky na úrovni miestnej samosprávy a v prostredí samosprávnych krajov. Okrem toho, samospráva a jej postavenie v rámci školstva, sociálnych služieb, športu, kultúry, nájomného bývania, či ochrany životného prostredia by nemala byť ani podceňovaná, ale ani preceňovaná. Analogicky to platí aj pre vyššie územné celky, čo znásobuje akútnosť koncepčného prístupu. Otvára sa tak priestor na využitie priestoru pre ekonomickú činnosť s pridanou hodnotou pre využitie ľudského kapitálu v mestách a obciach. Neraz je nenahraditeľnou cestou pre nezamestnaných k ich uplatneniu na trhu práce.

4. Základné východiská s jasným potenciálom pre rozvoj regiónov

V podmienkach miest, obcí a samosprávnych krajov je potrebné pozeráť sa na využitie potenciálu sociálnej ekonomiky pre zabezpečovanie činností – napríklad v oblasti zabezpečovania údržby ciest a verejných komunikácií, v rámci údržby zelene a pri zabezpečovaní zimnej údržby verejných priestranstiev. Rovnako to platí v oblasti veterinárnej starostlivosti s dôrazom na prevádzkovanie útulkov a starostlivosť o opustené zvieratá, či vo sfére správy a údržby športovísk, budov a zariadení. Alebo vo sfére výstavby, či spomínaného servisu formou správy nájomných bytov a celkového bytového fondu, vrátane údržby nebytových priestorov. Nemožno pritom zabúdať ani na ďalšie oblasti, napríklad poľ-

